

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
YARGITAY BAŞKANLIĞI

YARGITAY BİRİNCİ BAŞKANI
MEHMET AKARCA

2020 - 2021

ADLİ YIL AÇIŞ KONUŞMASI

1 Eylül 2020

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	5
I. HUKUK VİZYONUMUZ.....	6
Devlet, Millet ve Yargı.....	6
Öğreti ve Hukuk Eğitimi.....	7
Hukuk Kültürümüzün Güçlendirilmesi.....	8
Batı Yörüngesinden Çıkış: Daha Küresel, Daha Yerli.....	9
Bağımsızlığın ve Tarafsızlığın Farklı Boyutları.....	10
Kuvvetler Ayrılığı ve Kuvvetlerin İşbirliği.....	12
Kaba Güçten Yumuşak Güce	14
II. ETKİN VE VERİMLİ YARGI İÇİN ATILAN ADIMLAR.....	15
On Birinci Kalkınma Planı.....	15
Yargı Reformu Stratejisi	16
Yargıtay'ın Etkinliği ve Verimliliği.....	17
Derece Mahkemeleri ve Adli Kalite	19
III. GÜNDEME İLİŞKİN DEĞERLENDİRMEMİZ	20
İletişim Çağı.....	20
Teknolojik Gelişmeler.....	21
Kriz Dönemlerinde Adalet Hizmeti	23
IV. KURUMSAL İHTİYAÇLARA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMEMİZ	24
Yargıtay Üyelerinin Görev Sürelerine İlişkin Sınırın Kaldırılması	25
Yargıtay Tetkik Hâkimlerinin ve Cumhuriyet Savcılarının Atanması	26
Yeni Yargıtay Kanunu	26
Fiziki Koşullar ve Bütçe	27
SONUÇ VE TEŞEKKÜR.....	28

GİRİŞ

**Sayın Cumhurbaşkanım,
Saygıdeğer meslektaşlarım,
Değerli konuklar,**

2020-2021 adli yılı açılış törenine teşriflerinizden büyük bir onur ve memnuniyet duyduğumu belirtmek istiyorum. Hoş geldiniz diyerek, sizleri en samimi hislerle, saygıyla selamlıyorum.

Yeni adli yılı, milletimize ve tüm insanlığa adalet, özgürlük ve barış getirmesi dileğiyle açıyorum.

Geçmiş yıllarda kaybettiğimiz fedakâr meslektaşlarımızı, yargı şehitlerimizi, vatanımızı korumak için can veren güvenlik güçlerimiz ile vatandaşlarımızı minnet ve rahmet ile anıyorum. Geçtiğimiz adli yıl içinde emekli olan başta Onursal Birinci Başkanımız Sayın İsmail Rüştü Cirit olmak üzere çok kıymetli onursal başkanlarımız ile üyelerimize bundan sonraki yaşamlarında sağlık ve mutluluklar dileyerek Yargıtay'a ve Türk yargısına yaptıkları hizmetlerden dolayı teşekkür ediyorum.

Türkiye Cumhuriyetini kuran ve bizlere emanet eden Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve kahraman silah arkadaşları ile aziz şehitlerimizi şükranla anıyorum.

Adli yıl açılış törenleri, yargının halkla bütünleşmesine ve topluma karşı şeffaf ve hesap verebilir olmasına katkı sağlayan toplantılardır. Bu bilinçle, çok kıymetli vatandaşlarımıza, velinimetimiz olan aziz milletimize saygılarımı sunuyorum.

I. HUKUK VİZYONUMUZ

Devlet, Millet ve Yargı

Yargının devletin ana erklerinden biri olduğu malumdur. Bununla birlikte, yargı erkini kullanan mahkemeler devlet adına değil, millet adına karar verirler. Bir memlekette devletin hukuk düzeni ile milletin haklı beklentileri arasında farklılık olursa yargı erkinin başarısı arzu edilen düzeyde olamaz. Birinci Dünya Savaşı'nı takip eden kurtuluş mücadelemizden sonra bağımsız ve saygın bir ülke olma ülküsüyle temelleri atılan Cumhuriyetimiz, yorgun bir halkı kimliklendirmeye ve yükseltmeye odaklanmıştı. Bu çabanın zaman zaman amacından uzaklaşması, devletin politikaları ile milletin ihtiyaç ve beklentileri arasında uyumsuzluklara neden oldu. Devlet adına savunulan birtakım değerler, halk kitlelerinin direnç ve itirazıyla karşılaştı. Birlik ve dirliğimizin devamı için devletin yönetim ve işleyişi ile yerleşik bazı uygulamalarının tartışmaya açılmaması prensip olarak benimsendi. Devletin imajına öncelik verilirken halkın içinde bulunduğu koşullar ile beklentileri ikinci planda kaldı.

Ülkemizde hukuk sistemi işte böyle bir ortam ve koşullar içinde şekillenmiştir. Bu nedenle günümüzde, toplumun tüm

haklı beklentilerini karşılayan yeni bir devlet felsefesi ve yeni bir insan anlayışı ile hukuk bilincimizi yeniden gözden geçirmemiz gerekmektedir. Türk yargısı olarak temel amacımız, halkımıza kusursuz adalet hizmeti sunabilmek, adalete olan güvenlerini daha çok yükseltmek ve kamu vicdanını tatmin edebilmektir. Devletin uygulamaları ile milletin beklentileri tam bir uyum sağladığında ve bu uyum hukuk sistemine aktarıldığında, bugüne kadar yapılan haklı eleştirilerin ve özelleştirilerimizin çoğunu aşacağımıza inanıyorum.

Öğreti ve Hukuk Eğitimi

Bilindiği üzere, hukuk sistemimiz, ağırlıklı olarak pozitivist hukuk anlayışının etkisi altında kalmıştır. Ancak hukuk bir değerler sistemi olup, hukukçunun işi de öncelikle adaletin yerine getirilmesini sağlamaktır. Yargı organları bütün kararlarında adalet başta olmak üzere değerleri dikkate alır ve bu değerler, görevlerini yaparken onlara rehberlik eder.

Devletin hukuk düzeninin koruduğu değerler ile toplumun haklı beklentilerini içeren değerler arasındaki uzlaşma ne kadar yüksek olursa yargı organlarının kararlarından duyulan memnuniyet de o ölçüde yükselecektir. Aksi durumda, kanunları uygulamakla yükümlü olan yargı organı halkın beklentilerini karşılamakta zorlanacaktır. Bu konuda öğretiye de çok önemli görevler düşmektedir. Öncelikle, iyi işleyen bir hukuk sistemi için hukuk eğitiminin kalitesi büyük öneme sahiptir. Hukukçular, hukukun özüne zarar veren ön yargılarla ve dogmalarla yetiştirilmemeli, açık görüşlü olmalıdır. İkinci olarak, yasama

faaliyetlerine katkı sunan değerli hocalarımızın çalışmaları, kanunların toplum gerçekleri ve değerleri ile örtüşmesi bakımından önem taşımaktadır. Son olarak doktrin, hâkimler için yardımcı hukuk kaynağı olduğundan, bilimsel eserler hukuk uygulayıcıları bakımından yol göstericidir. Bu nedenle, öğretici görevini arzu edilen düzeyde yapamazsa veya üstlendiği sorumlulukları tam olarak yerine getiremezse, hukuk sistemi bir bütün olarak toplumun beklentilerini karşılamakta zorlanabilir. Ülkemizde yargıya ilişkin sorunlar tartışılırken, meselenin bu boyutunun da göz önünde bulundurulması faydalı olacaktır.

Hukuk Kültürümüzün Güçlendirilmesi

Bugüne kadar adalet alanında yaşadığımız sorunların kaynağını çoğu zaman sistemsiz aksaklıklarda aradık ve derinliği olmayan çözümler ürettik. Bugün ise geçmişteki çözümlerin doğurduğu problemlerle başa çıkmaya çalışıyoruz. Yaşadığımız sorunların temelinde, içinde bulunduğumuz kültür krizi yer almaktadır. Sadece yabancı hukuk metinlerini iktibas ederek, başarılı bir hukuk sistemi geliştiremeyeceğimizin farkında olmalıyız. Hukuk anlayışımızı yeniden gözden geçirmemiz, yüzeysel ve hayatın gerçeklerinden kopuk yaklaşımları terk etmemiz bir zorunluluk haline gelmiştir. Ülkemizde bu değişimi gerçekleştirmeye elverişli insan ve bilgi kaynağı mevcuttur. Hukuk sistemimizi kendi öz kaynaklarımız ile geliştiremezsek, sağlıklı bir altyapı kurmamız ve hukuku başarılı şekilde uygulamamız mümkün olmayacaktır. Üniversitelerimizin hukukun altyapısını besleyecek, farklı uzmanlık alanlarında ortak çalışma yapmaları

teşvik edilmelidir. Çok değerli hocalarımızın da küresel düzeyde söz sahibi olmaya yönelik bir vizyona sahip olmalarını, böyle bir vizyonu hedefleyen akademisyenler yetiştirmelerini ve bu vizyonla eserler üretmelerini temenni ediyoruz.

Batı Yörüngesinden Çıkış: Daha Küresel, Daha Yerli

Hepimizin bildiği üzere hukuk sistemimizin temel kanunları Cumhuriyetimizin ilk yıllarındaki batılılaşma hedefi doğrultusunda bazı ülkelerin kanunlarının iktibas edilmesi suretiyle oluşturulmuştur. Ancak ülkemizde oluşan bilgi birikimi, insan kaynağı ve hukuk kültürü bundan sonra kendi kanunlarımızı kendimizin geliştirebileceği bir düzeye erişmiştir.

Bize yakışan; kolaycı bir anlayışla ithal edip tüketmek değil, her alanda olduğu gibi geniş bir açık görüşlülükle hukuk alanında da üretmek, örnek olmak ve ihraç etmektir. Millet olarak kendi aklımıza uyacak, olguları kendi gözlerimizle okuyacak, yerel ve küresel sorunları hiçbir önyargının etkisinde kalmadan kendimiz tespit edecek ve adil çözümleri araştırıp insanımıza, insanlığa arz edeceğiz. Biz kendisi merkez olabilecek ve insanlığın ortak hukuk kültürüne önemli katkılar sağlayabilecek bir milletiz. İdealimiz budur.

Sadece Türkiye değil, bütün dünya postmodern sömürgecilikten yakasını kurtarmalıdır. Tepkisel çözümlerle veya içe kapanarak değil, yüksek bir özgüvenle ve çok yönlü yaklaşımlarla bunu başarmalıyız. Geliştireceğimiz hukuk nosyonu hem daha küresel hem de daha yerli ve özgün olmalıdır.

Ülkemizin güzide hukukçularına çağrım şudur: Bize, yargımıza, hukukumuzda artık batıcı, hatta anti-batıcı önyargılarla yaklaşmayın. Özgün, bütün milletlere ilham olacak şekilde ve insana değer veren bir hukuk anlayışı geliştirmeye çalışın. Bu konuda hep birlikte çalışalım.

Bağımsızlığın ve Tarafsızlığın Farklı Boyutları

Hukuk sistemlerinin asli unsurlarından olan yargı, bağımsız olmaya hem muhtaç hem de mecburdur. Ülkemizde yargı bağımsızlığını yargının yürütme ve yasamadan bağımsızlığı olarak yorumlama eğilimi güçlüdür. Biz de bu yorumu benimsiyor, vazgeçilmez görüyoruz. Fakat yargı bağımsızlığı bundan ibaret değildir.

Günümüzde sosyal ve ekonomik hayatın karmaşıklaşması, özellikle de teknolojik gelişmeler sonucunda hâkimi etkilemeye yönelik odakların sayısı ve çeşitliliği artmıştır. Yazılı ve görsel medyanın yanı sıra sosyal medyadan gelen baskılar, kamuoyu tepkisi, resmi veya gayri resmi sivil toplum örgütlenmeleri hâkimlerin bağımsızlığını etkileme potansiyeli taşımaktadır.

Demokratik bir toplumda kamuoyunu ilgilendiren konularda haber vermek ve kamuoyu oluşturmak, basının asli fonksiyonlarından biridir. Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi'nde belirtildiği üzere, yargılama esnasında ve sonrasında, masumiyet karinesi ya da uyuşmazlığa taraf olanların hakları ihlal edilmeksizin, bilgi toplamak, yorumlar yapmak ve bilgileri halka iletmek basının görevi ve hakkıdır. Ancak dava veya

soruşturmalar hakkında yapılan yanlış ve yanlış haberler halkın yargıya güvenini sarsmakta, yargının bağımsızlık, tarafsızlık ve dürüstlüğü konusunda kuşkuya neden olmaktadır. Görülmekte olan bir dava veya sürmekte olan bir soruşturma hakkında karar vericilerin tarafsızlığına ve adil yargılanma hakkına olumsuz etki edecek haber ve yorumlardan kaçınılmalıdır.

Bağımsızlığı zedeleyen bir diğer faktör ise üstün hukukun sözcüsü gibi takdim edilen yabancı, çoğunlukla da Avrupa menşeli oluşumlar ve onların uzantılarıdır. Avrupacı etki gruplarına tavsiyemiz; Türkiye’de yargı bağımsızlığına gölge düşürecek söylemlerden, patronize edici üsluptan sakınmalarıdır. Hukuk sistemimizi toplumsal dinamiklere göre şekillendirmekte özgür ve bağımsız bir ülkeyiz. Hukuk bağımsızlığımıza saygı duymayanlardan yargı bağımsızlığı dersi almamız mümkün değildir.

Özetle, yargı organının yürütme ve yasama organından bağımsız olması halen önemini korumakta ise de artık günümüzde bu anlayış, bağımsızlığın tek unsuru olmaktan çıkmıştır. Dolayısıyla, hepimizin üzerine titrediği yargı bağımsızlığı konusu ele alınırken bu kavramın çok boyutluluğu dikkate alınmalıdır.

Yargının kurucu unsurları arasında olan savunma, yargı sistemimizin başarısı bakımından çok önemli bir işleve sahiptir. Bu nedenle, avukatlık mesleğini icra eden çok değerli meslektaşlarımızın taşıdıkları yüksek sorumluluk ve görev bilinci, yargının bağımsızlığının ve tarafsızlığının en önemli teminatlarından biridir.

Bağımsızlık, mahkemelerin huzuruna gelen kişilerin yargıya güven duymaları bakımından son derece önemli bir ilke olan tarafsızlığın da ön koşuludur. Yargının bağımsız olmadığı bir ortamda, kurumsal anlamda tarafsızlıktan da söz edilemez. Bağımsızlık daha dışsal bir durumken tarafsızlık davalardaki konular ve taraflarla bağlantılı olarak, siyasi yansızlık da dahil olmak üzere mahkemenin zihinsel durumuna ve içsel tavrına ilişkindir. Tarafsızlık ilkesi ile kastedilen; fiili veya algılanan herhangi bir önyargının ve yanlılığın olmaması ya da bu hususta makul bir kaygının bulunmamasıdır. Bu bağlamda, 2017 yılında gerçekleştirilen değişiklik ile Anayasa'nın "Yargı yetkisi" başlıklı 9'uncu maddesine "tarafsızlık" ilkesinin eklenerek tarafsızlığın önemine dikkat çekilmesi son derece isabetli olmuştur.

Şunu da belirtmek isterim ki mahkemelerin tarafsızlığının toplum tarafından algılanabilmesi için gerçekçi bir huzur ve güven ortamı mevcut olmalıdır. Bu da ilk başta işaret ettiğimiz devletin hukuk düzeninin koruduğu değerler ile milletin değerleri arasında uyum sağlanması hâlinde mümkündür. Bu sorun aşılmadıkça mahkemeler ne kadar tarafsız kararlar verirlerse versinler önyargıların kırılması mümkün olmayacaktır.

Kuvvetler Ayrılığı ve Kuvvetlerin İşbirliği

Hukuk düzeninin korunmasında kuvvetler ayrılığı ilkesinin de önemli yeri vardır. Başta yasama, yürütme ve yargı olmak üzere devletin organları arasındaki ilişki, karşılıklı saygıya dayalı olmalı, her biri diğerlerinin rolünü kabul etmelidir. Nitekim

Anayasamızın Başlangıç kısmında “Kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu, üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” veciz şekilde belirtilmiştir.

Kuvvetler ayrılığı ilkesi, bir yandan Anayasanın çizdiği sınırlar içinde devletin tüm organları arasında uyumu sağlarken, diğer yandan yargı organı ile devletin diğer organları arasındaki olası işlev karmaşıklığını ya da bu yönde oluşabilecek algıyı önlemeye hizmet eder. Nitekim Yargıtay’ın kuruluş fermanında Sultan Abdülaziz, “Hem devlet ve memleketçe hem kişilerin hak ve güvenlikleri bakımından en çok gerekli bulunan reformlardan biri dahi hukuk işlerinin mülki işlerden ve yürütmeye görevli hükümetten ayrılmasıdır. Bu önemli işin de bir an önce yoluna konulması adalete değer veren Sultan’ın en büyük arzusudur.” diyerek, adalet için kuvvetler ayrılığı ilkesinin ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu itibarla, adalet sistemine olan güvenin devamı için yasama, yürütme ve yargı arasındaki kuvvetler ayrılığının hem gerçek hem de görünür olması büyük önem taşımaktadır.

Öte yandan, Anayasa’da yer alan “kuvvetler ayrılığı” ilkesi ile “kuvvetlerin işbirliği” kavramı ülkemizde dengeli bir şekilde kullanılmamakta, sadece kuvvetler ayrılığı ilkesi üzerinde durulmaktadır. Hukukçu akademisyenlerimiz arasında kuvvetlerin işbirliğini vurgulayanların, sistematize edilmesini önerenlerin sayısı oldukça azdır. Hâlbuki uygulamaya dönük konularda kuvvetler arasında açık ve güçlü bir işbirliği iyi işleyen bir hukuk sistemi için özellikle gereklidir.

Esasında kuvvetler ayrılığı; yasama, yürütme ve yargı erklerinin hukuk vizyonu ve politikaları açısından ayrı dünyalarda konumlanmaları anlamına gelmez. Kuvvetler ayrılığı ilkesinin bu şekilde yorumlanmasının; yasama, yürütme ve yargı erkleri arasında zaman zaman kopukluğa yol açtığı bilinen bir gerçektir. Ülkemizin genel hukuk vizyonunun ve politikalarının belirlenmesi için kuvvetlerin işbirliğinin önemi de göz ardı edilmemelidir.

Kaba Güçten Yumuşak Güce

Modern devlet kurgusu, devleti aşırı müdahaleci bir mevkie koyar ve gereksiz yük altına sokar. Bu durumda devlet, yaşamın tüm alanlarına yetişmekte zorlanırken, itibar kaybına da uğrayabilir. İtibar kaybeden devlet karşısında halkın davranışları da bozulur. Bu fasit döngüden çıkmak için devletin kaba güç ekseninden çıkartılıp, yumuşak güce dayandırılması gerekmektedir. Yargı siyasetimiz de benzer bir dönüşüme tabi tutulmalıdır.

Bir örnek vermek istiyorum: Ceza hukuku anlayışımızın temelinde bütün suçların kamu düzenini bozduğu varsayımı vardır. Bu varsayım, mağduru tali konuma düşürmüştür. Bu nedenle, kamu düzeni ile doğrudan ilgili olmayan uyuşmazlıkların ceza mahkemelerinin görevi kapsamının dışına çıkarılması yargının verimliliğini artırabileceği gibi mağdurun konumunu da güçlendirecektir.

Güçlü devlet gücünü hesaplı kullanan, gerekmedikçe müdahil olmayan, sivil çözümleri teşvik eden devlettir. Geçtiğimiz yıllarda bu yönde son derece olumlu adımlar atılmıştır. Yargı kalitesini artırmak için arabuluculuk ve uzlaşma gibi alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının daha etkili hale getirilmesine yönelik çalışmaları memnuniyetle karşıladığımızı belirtmek isterim.

II. ETKİN VE VERİMLİ YARGI İÇİN ATILAN ADIMLAR

On Birinci Kalkınma Planı

On Birinci Kalkınma Planı'nın "Adalet Hizmetleri" başlığı altında, "Hukukun üstünlüğü ve hukuk devletinin gerekleri doğrultusunda, yargılamanın hızlı, adil ve etkin şekilde işlemesi, öngörülebilir olması, adalete erişimin kolaylaştırılması ve adalet sistemine duyulan güvenin artırılması" temel amaç olarak kabul edilmiştir. Hakim ve Cumhuriyet savcılarının atama, nakil ve terfi sisteminin nesnel, önceden belirlenmiş ölçütlere ve liyakate dayalı olarak geliştirilmesi de oldukça isabetli bir hedef olmuştur. Bu konu, hem yargı bağımsızlığının sağlanması hem de şeffaflığın artırılarak halkın yargıya olan güveninin yükseltilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Hiç kimse, insanların hayatını dramatik şekilde etkileyebilecek karar verme gücünün, dürüstlüğü, becerisi veya şahsi standartları tartışmaya açık bir kişi tarafından kullanılmasını istemez. Halkın bir emaneti olan

kamu görevi, kamu yetkisi ve kamu kaynakları kullanılarak kamu yararı için yapılır. Bu sebeple kamu görevinin liyakat sahibi kişilere verilmesi ve bunun devlet yönetimindeki kritik rolü ilk çağlardan beri üzerinde önemle durulan bir konu olmuştur.

Yargı Reformu Stratejisi

Türkiye’de yargı alanında belli reformların yapılacağına ilişkin bir taahhüt niteliğinde olan Yargı Reformu Stratejisi’nde belirlenen amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesi, yargının verimliliğini artıracaktır. Hâkimlere coğrafi teminat sağlanması, yargı bağımsızlığının güçlendirilmesi açısından olumlu bir adımdır. Bunlara ilaveten savunma hakkının etkin kullanılması, adalete erişimin güçlendirilmesi ve yargıda verimliliğin artırılması, her zaman ve her yerde önemini koruyan temel ilke ve başlıklardır.

Yargı Reformu Stratejisi’nde belirtilen hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla ilk yargı paketi 17.10.2019 tarih ve 7188 sayılı Kanun ile uygulamaya geçmiş olup, öngörülen yenilikler şu şekilde özetlenebilir:

- Hakim adaylığı sınavına girmek ve avukatlık veya noterlik stajına başlamak için Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavının konulması,
- Haber verme sınırlarını aşmayan veya eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamalarının suç oluşturmayaçağının açıklığa kavuşturulması suretiyle uygulamadaki sorunların giderilmeye çalışılması,

- Soruşturma evresindeki tutuklamalar bakımından süre sınırı getirilmesi,
- Tutukluluk sürelerinin çocuklar bakımından kısaltılması,
- Seri Muhakeme Usulü ve Basit Yargılama Usulü ile hem soruşturma hem de kovuşturma evresinde adaletin etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması.

İkinci yargı paketinde ise, hak arama özgürlüğünün güçlendirilmesi, yargılamada ileri teknolojik imkanların kullanılması ve özel hukuk davalarının daha kısa sürede sonuçlandırılması amacıyla yasal tedbirler alınmıştır.

Her iki yargı paketine ilişkin yukarıda belirttiğim düzenlemeler, Yargı Reformu Stratejisi'nin belli bir sistem ve plan dahilinde uygulamaya konulduğunu göstermesi bakımından memnuniyet vericidir.

Yargıtay'ın Etkinliği ve Verimliliği

2016 yılı sonunda Yargıtay dairelerindeki derdest dosya sayısı 807.890 iken 20 Temmuz 2020 tarihi itibarıyla 350.982'dir. Arşivimizdeki dosya sayısı dört yıl içinde yarı oranından fazla (% 56,5) azalmıştır. Sergilenen bu başarı, yapılan planlamalara uygun olarak, kırk dairesel Yargıtay'dan yirmi dört dairesel Yargıtay hedefine çok yaklaştığımızı göstermektedir. Nitekim, Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu'nun 7.7.2020 tarih ve 173 sayılı Kararı ile beş hukuk ve üç ceza dairesi olmak üzere toplam sekiz daire kapatılmıştır. Bu şekilde aynı işe farklı dairelerin bakmasından

kaynaklanan hukuki yorum farklılıklarının neden olabileceği olası riskler de ortadan kaldırılmıştır.

Hukuk dairelerine geçen yıl gelen dosya sayısının 138.669 olmasına karşın karara bağlanan dosya sayısı 232.416 olmuştur. Bunun sonucunda 2018 yılında devreden dosya sayısı 224.110 iken 2019 yılında bu sayı 130.363'e düşmüştür. Daha açık bir anlatımla, “dava sonuçlandırma (temizleme) oranı” %167 olup, gelen her 100 dosyaya karşılık 167 dosya karara bağlanmaktadır.

Ceza dairelerimiz bakımından ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığındaki birikmiş dosya sayısındaki düşüşe bağlı olarak aynı eğilim görülmektedir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığımızın devreden dosya sayısı 2018 yılında 435.496 iken 2019 yılında 330.500'e düşmüş olup, “dava sonuçlandırma (temizleme) oranı” %177'dir. 20 Temmuz 2020 itibarıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığındaki derdest dosya sayısı ise 274.843'tür. İş yükündeki düşüşe bağlı olarak ortalama yargılama süreleri de kısalmaktadır.

Bilişim sistemi kullanılarak geliştirilen “Dosya İzleme Sistemi” ve “Dosya Eksik Tamamlama Sistemi” gibi dijital araçlarla Yargıtay'daki iş akışı ve iş süreçleri daha etkili ve daha verimli hale getirilmiştir. Bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesinin yanı sıra Yargıtay mensuplarının yoğun çaba ve özverisinin de sonucu olarak ortaya çıkan bu gelişmeler, Yargıtay'ın içtihat mahkemesi olma rolünü güçlendirmektedir.

Derece Mahkemeleri ve Adli Kalite

Mahkemelerin iş yüküyle baş etme gücünü gösteren “dava sonuçlandırma (temizleme) oranları” ile kararların isabetini gösteren onama oranları, yargı sistemlerinin işleyişinin değerlendirilmesinde dikkate alınan önemli göstergelerdir. Bu bakış açısıyla, ilk derece ve bölge adliye mahkemelerine ilişkin aşağıdaki değerlendirmeleri yapmak mümkündür.

İlk derece mahkemelerinde hukuk dosyaları bakımından onama oranı son sekiz yılın en yüksek seviyesine gelmiş olup, %51 olmuştur. Ceza dosyaları bakımından ise sık sık yapılan kanun değişikliklerinin de etkisi ile dalgalı bir seyir izleyen onama oranı -aktarma kararları çıkarıldığında- son beş yılın en iyi seviyesine ulaşmış olup, % 46’dır. Ceza ve hukuk mahkemelerinin “dava sonuçlandırma (temizleme) oranları”nın %100’ün üzerinde olması, hem iş yükü hem de adli kalite bakımından olumlu bir çizgiye işaret etmektedir.

Bölge adliye mahkemeleri bakımından ise 2018 yılında hukuk bölümlerinden Yargıtay’a gelen dosyaların %60’ı onanmışken 2019 yılı için bu oran %71’e çıkmıştır. Bölge adliye mahkemelerinin ceza bölümlerinden gelen dosyalar bakımından 2018 yılındaki onama oranı %50 iken 2019 yılında %60’a ulaşmıştır. Bu istatistikler, birçok eleştiriye rağmen, bölge adliye mahkemelerindeki karar kalitesinin giderek yükseldiğini ve dört yıl önce kurulan sistemin iyi yolda ilerlediğini göstermektedir.

Geçen yıl tüm Türkiye’deki bölge adliye mahkemelerinin “dava sonuçlandırma (temizleme) oranı” ortalaması %74

olmuştur. Bu durum, geçen yıl içinde yeni gelen her 100 dosyaya karşılık ancak 74 dosyanın karara bağlandığı anlamına gelmektedir. Nitekim 2018 yılında devreden dosya sayısı 453.567 iken 2019 yılında devreden dosya sayısı 270.987 artarak 724.554'e ulaşmıştır. Bu durum, birikmiş dosya yükünün daha fazla artmaması için tedbir alınmasının zorunlu olduğunu göstermektedir.

III. GÜNDEME İLİŞKİN DEĞERLENDİRME MİZ

İletişim Çağı

Hepimizin bildiği üzere içinde bulunduğumuz çağ, “bilgi çağı” ya da “dijital çağ” olarak ifade edilmekte olup, dördüncü sanayi devrimini yaşıyoruz. Yapay zeka, robotik, özerk taşıtlar, 3D yazıcılar, nanoteknoloji, ticari uzay yolculuğu, 5G gibi saymakla bitmeyen yenilikleri duyuyoruz ve bazen de bunlarla yüzleşmek zorunda kalıyoruz. Gelişen teknoloji, diğer sektörlerde olduğu gibi adalet sistemini de birçok açıdan ve derinden etkilemeye başlamıştır. Karar vericiler olarak, değişen koşullarla başa çıkma stratejilerini geliştirmek zorundayız.

Teknolojik ilerlemeler, bilgi toplumuna geçiş sürecini hızlandırarak, bireyleri olaylar karşısında daha duyarlı hâle getirmiştir. İnsanlık tarihinde ilk kez bilgi ve haberler bu kadar hızlı yayılabilmektedir. Teknoloji sayesinde yazılı ve görsel iletişim olanakları çeşitlenmiş ve daha ekonomik hale gelmiştir. İşte bu nedenle, yaşadığımız çağa “iletişim çağı”

da denilmektedir. Bu bağlamda yargı organlarının da iletişim çağının gereklerine uygun olarak iletişim stratejisi oluşturması ve bu iletişim stratejisine uygun çalışmalarla toplumun algısında ve vicdanında hak ettiği yeri almaya özen göstermesi gerekir. Bu durum, “Adaletin sadece yerine getirilmesi yeterli değildir, adaletin yerine getirildiği görülmelidir” özdeyişi ile ifade edilen bir gereksinimdir. Geçmişte yargının içinde yaşadığı toplumla iletişimini sağlayamaması nedeniyle farklı etkilere açık hâle geldiğine ilişkin örneklere karşılaştırmalı hukukta rastlanmıştır. Alanın boş bırakılması halinde, belli güç veya çıkar grupları tarafından ve hiç de kamunun menfaatine olmayacak şekilde bu boşluğun doldurulması tehlikesi bulunmaktadır. Sonuç itibarıyla, modern iletişim yöntem ve araçları kullanılmak suretiyle yargının bilinirliğini ve görünürlüğünü artırarak şeffaf bir şekilde kendisini topluma anlatması içinde yaşadığımız çağın gereğidir. Yargının bu yolla halkla bütünleşmesi hem yargının etkililiğinin sağlanması hem de halkın güveninin korunması bakımından büyük önem taşımaktadır.

Teknolojik Gelişmeler

Her türlü beşeri faaliyette olduğu gibi teknolojik gelişmeler de yeni hukuki ihtiyaçlar ortaya çıkarır. Ancak, kaçınılmaz şekilde, dünyada olduğu gibi ülkemizde de genel olarak hukuk sistemi, ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelerin gerisinden gider. Yeni suç tiplerinin oluşmasından tüketicilerin korunmasına kadar oldukça geniş bir yelpazede hukuki düzenleme ihtiyacı ortaya çıkar. Uyum sürecinde yaşanan hukuki belirsizlikler, insanların

refah ve mutluluğu konusunda engeller oluşturabilir ya da hak kayıplarına neden olabilir. Yakın geçmişte tanık olduğumuz siber suçlar, kişisel verilerin ele geçirilmesi veya haksız kullanılması, dijital verilerin delil değeri, bilişim sistemleri kullanılarak işlenen klasik suçlara ilaveten aynı yöntemle işlenen sınır ötesi suçlar bu kapsamda sayılabilir. Risklerin en aza indirilmesi için gerekli tedbirleri almak, aynı zamanda değişimlere uyum sağlamak yargı ile birlikte yürütme ve yasama organlarına da ait bir yükümlülüktür. Örneğin, yapay zekâya sahip robotlara elektronik kişilik ve hukuki statü tanınması amacıyla başlatılan yasal düzenleme girişimleri, teknolojik gelişmelerin klasik hukuk anlayışımızın sınırlarını zorlayan bir aşamaya geldiğini göstermektedir.

Elektronik ortamda dava açma ve delil sunma gibi alıştığımız yargısal işlemlere ilaveten duruşmaların ve hatta jüri yargılamalarının dahi bazı hukuk sistemlerinde çevrimiçi yapılmaya başlandığını gözlemliyoruz. Bu tür teknolojik gelişmelerin yargısal süreçlerde kullanılmasına açıkça izin veren ve söz konusu uygulamaları teşvik eden uluslararası standartlar da geliştirilmeye başlanmıştır. Yargı alanında yapay zekâ kullanımının uluslararası toplantıların değişmez konuları arasında yer alması, yapay zekâya dayalı yargısal karar alma süreçleri ile gelecekte tanışabileceğimizin en önemli kanıtıdır. En azından yargının belli veya sınırlı alanlarında yapay zekânın kullanılması, çok fazla itiraz edilemeyen bir yenilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tip teknolojik gelişmelerin takip edilmesi ve uygulanması için uluslararası stratejilerin geliştirilmesi kaçınılmaz görünmektedir.

Yapay zekâ kullanımının bugüne kadar insanlığın geliştirdiği hukuki güvenceler üzerinde oluşturabileceği riskler hakkındaki kaygılar da az değildir. Avrupa Konseyinin bu yönde yayınladığı çalışma grubu raporları ile kılavuzlarında öngörülen uyarıların yanı sıra Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesininin 8 Nisan 2020 tarih ve 2020/1 sayılı kararında ifade edilen hususlar, yargıda yapay zekâ kullanılmasının olası tehlikeleri konusunda fikir vermektedir.

Kriz Dönemlerinde Adalet Hizmeti

Bu yılın başında tüm dünyayı derinden sarsan ve insanlığın dramatik şekilde deneyimlediği Kovid-19 isimli salgın hastalık, adalet hizmetlerinde de bazı güçlüklerle neden oldu. Devletimizin kurumları tarafından başarıyla uygulanan tedbirlere halkımızın medeni bir şekilde ve sağduyu göstererek uyması sayesinde, benzer ölçekli ülkelerle kıyaslandığında, vatandaşlarımızın yaşamları ve sağlıkları büyük bir başarıyla korunmuştur. Türk yargısı da böylesi olağanüstü koşullar altında hiç kimsenin mağdur olmaması için gerekli tedbirleri almış, acil işlerde aksama yaşanmaması için yargı mensuplarımız ve personelimiz fedakârca görevlerini yerine getirmişlerdir.

Yargı organı Anayasadan kaynaklanan sorumluluklarını yerine getirirken çağın gerektirdiği koşulları da dikkate almalıdır. Kovid-19 salgını bunu bir kere daha göstermiştir. Kurumların başarılı olabilmeleri için farklı gelecek senaryolarına hazır olmaları ve planlama yapmaları bir zorunluluktur. Bu bağlamda,

kağıt kullanımına ve fiziki ortama ilişkin mevcut uygulamaların esnetilmesi yönünde tedbirler alınmalı ve yargıda güvenli şekilde tamamen dijital ortama geçilmelidir. Türk yargısında şu an mevcut olan güçlü teknolojik altyapı, böyle bir dönüşümün hızlı ve etkin şekilde gerçekleştirilmesine olanak tanımaktadır. Şüphesiz ki söz konusu dönüşümün dikkatli yedekleme ve arşivleme hizmetlerini de içermesi gerekmektedir. Dijital çağın imkânlarından istifade edilirken aynı zamanda dijital risk çağında olduğumuz gözden uzak tutulmamalıdır.

IV. KURUMSAL İHTİYAÇLARA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMEMİZ

Yargıtay’ın başlıca kuruluş amaçlarından biri, hukuki denetim yaparak içtihat birliğini ve hukukun ülkede eşit şekilde uygulanmasını sağlamaktır. Bu amacın temelinde, Anayasa’nın 10’uncu maddesinde düzenlenmiş olan “Kanun önünde eşitlik” ilkesi vardır. Bir hukuk kuralı, yurdun bir bölgesinde farklı, başka bir bölgesinde farklı uygulanırsa eşitlik ilkesi ihlal edilir. Bu temel işlev hâlen önemini korumakla birlikte hukuk sistemindeki gelişmeler zaman içinde yüksek mahkemelerin ilave roller üstlenmesini gerektirmiştir. Bu roller arasında, toplumun adalete ilişkin beklentilerinin karşılanmasında açıklık ve duyarlılık gösterilmesi, en ileri adalet standartlarının uygulanması, bu amaçla adalet politikalarına katkı sağlayarak gerektiğinde kılavuzluk yapılması sayılabilir. Tarihsel süreç içinde gelişen

bu ilave roller de dikkate alındığında, topluma sunulan adalet hizmetinin kalitesinin daima en üst düzeyde tutulması bakımından yüksek mahkemelerin işlevi her zamankinden daha önemli hale gelmiştir.

Yargıtay'ın yukarıda açıklanan görev ve işlevlerinin daha etkin ve verimli şekilde gerçekleştirebilmesi için aşağıdaki tedbirlerin alınmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Yargıtay Üyelerinin Görev Sürelerine İlişkin Sınırın Kaldırılması

1.7.2016 tarih ve 6723 sayılı Kanun ile Yargıtay Kanununun 29'uncu maddesine eklenen 2'nci fıkra uyarınca, Yargıtay üyelerinin görev süresi on iki yıl ile sınırlandırılmıştır. Yargıtay'ın en temel görevi olan kanun önünde eşitliğin ve içtihat birliğinin sağlanması, büyük ölçüde içtihatların istikrarlı olmasına ve dolayısıyla Yargıtay üyelerinin deneyimlerine bağlıdır. Anılan kanun değişikliğinin sonucunda üyelerin dörtte üçünün görev süresinin aynı anda sona erecek olması nedeniyle Yargıtay'a aynı oranda yeni üye gelmesi, içtihat tutarlığı üzerinde ciddi ölçüde risk oluşturacaktır. Bu nedenle, Yargıtay Kanununun 29'uncu maddesinin 2'nci fıkrasının yürürlükten kaldırılması, zengin bir deneyime dayalı olarak yürütülmesi gereken yüksek yargı görevinin layıkıyla yerine getirilmesi ve yargı bağımsızlığının korunması bakımından bir gerekliliktir.

Yargıtay Tetkik Hâkimlerinin ve Cumhuriyet Savcılarının Atanması

2.12.2014 tarih ve 6572 sayılı Kanunla Yargıtay Kanununun 27'inci ve 36'ncı maddelerinde yapılan değişiklikler sonucunda Yargıtay tetkik hâkimliği ile Yargıtay Cumhuriyet savcılığına yapılan atamalarda Yargıtay Başkanlığının ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının görüő bildirme yetkisi kaldırılmıştır. Bir kariyer mesleği olması gereken Yargıtay tetkik hâkimliği ve Yargıtay Cumhuriyet savcılığı görevleri, Yargıtay'ın gelenekselleőmiő çalışma sistemi bakımından oldukça önemli iőlevlere sahiptir. Bu görevler kıdem, ehliyet ve verimlilik bakımından yüksek standartları gerektirir. Ayrıca, tetkik hâkimlerinin ve Cumhuriyet savcılarının görevlendirilmelerinde ilgisine göre Yargıtay Başkanlığının veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının görüőünün alınmaması, yüksek mahkeme olmanın doğasına da aykırıdır. Bu durum, Anayasanın ve hukuk düzeninin yüklediği sorumluluklar dikkate alındığında Yargıtay'ın topluma karşı hesap verebilirliği ile de uyumlu sayılamaz. 2014 yılındaki kanun değişikliğinin yapıldığı döneme özgü bazı gerekçelerin Şu an için geçerliliğini yitirmiő olduğu dikkate alındığında, mevcut hukuki durumun düzeltilmesi bir zaruret hâline gelmiştir.

Yeni Yargıtay Kanunu

4.2.1983 tarih ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu, yirmi altı kanun ve kanun hükmünde kararname ile deęiőiklięe uęratılmıőtır ve Kanunun sistematığı bozulmuőtur. Kanunun

yürürlüğe girmesinden sonraki otuz yedi yıl içinde hukukumuzda başta temel kanun değişiklikleri ve bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesi olmak üzere önemli yapısal değişiklikler yapılmış, yeni müesseseler uygulamaya konulmuştur. Bütün bu değişimlerin sonucunda Yargıtay'daki daire sayıları ile üye sayılarının aşamalı şekilde yarı oranında azaltılmasına ilişkin bir süreç işlemeye başlamıştır. Teknolojik ilerlemelerin yargısal işlemlerde kullanılmasına yönelik uygulamalar ile bu uygulamaları destekleyen hukuki çerçevenin geliştirilmesi amacıyla uluslararası alanda yapılan çalışmalar da göz ardı edilmemelidir. Bu tespitlere ve gelişmelere uygun olarak, adaletin etkin ve verimli şekilde yönetilmesini güvence altına almak için hem bugünün hem de geleceğin gereksinimlerini karşılayacak yeni bir Yargıtay Kanunu'na ihtiyaç bulunmaktadır.

Fiziki Koşullar ve Bütçe

Yargı bağımsızlığının temel unsurlarından birisi de hiç şüphe yok ki yargı organının yargı hizmetini sürdürmesi için gerekli bütçe olanaklarına sahip olmasıdır. Sayın Cumhurbaşkanımızın ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin göstermiş oldukları ilgi ve hassasiyet sayesinde son yıllarda bu konuda sıkıntı yaşanmamaktadır. Şu an altı farklı binada ve hiç de elverişli olmayan fiziki koşullarda büyük bir fedakârlıkla sürdürülen adalet hizmetinin, çağın gerektirdiği modern koşullara uygun şekilde sunulması amacıyla 2018 yılında temeli atılan yeni Yargıtay Binası'nın tamamlanma aşamasına gelmesinden dolayı özellikle mutluluk duyuyoruz. Gelecek yıl tamamlanması

planlanan yeni hizmet binasının, fiziki koşullardan kaynaklanan engelleri kalıcı şekilde ortadan kaldıracasına inanıyorum. Bu konudaki duyarlılıklarından ve desteklerinden ötürü Sayın Cumhurbaşkanımıza şükranlarımı sunuyorum.

SONUÇ VE TEŞEKKÜR

Sayın Cumhurbaşkanım, saygıdeğer meslektaşlarım, değerli konuklar;

Demokrasinin, insan haklarının, hukuk devletinin, güçlü bir ekonomik yapının, kalkınmanın, refahın, huzurun, güvenliğin ve barışın teminatı bağımsız ve nitelikli bir yargıya sahip olmaktır. Konuşmamda, meşhur bir kararımızda dile getirdiğimiz gibi, “tabiata, gerçeğe, olanağa sırt çevirmeden ve katı kalıplar içinde sıkışıp kalmadan”, “insan kokusu taşıyan” tespitlerle bu gayeye hizmet etmeye çalıştım.

Milletimizin her alanda tazelenme arzusu içinde bulunduğu şu zamanlarda, konuşmamda dile getirdiğim hususların ülkemizin değerli hukukçuları ve düşünürleri tarafından tartışılacağını, özgün ve etkili çözümlerin temellerinin atılacağını ümit ediyorum.

Beni dinleme nezaketini gösterdiğiniz için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.